

Loris Benassi
Zlatko Tkalčec

POVIJEST SPORTA I SPORTSKE REKREACIJE PLAVE LAGUNE IZ POREČA

1. UVOD

Poreč ima relativno kratku turističku tradiciju. Iako je stoljećima privlačio putnike iz raznih krajeva Europe, u prošlosti nikad nije bio poznatije turističko središte. Prvi strani turisti registrirani su 1953. godine i u toj godini 317 posjetilaca iz inozemstva ostvarilo je 2 326 noćenja (Poreč-monografija, 1985). Pravu prekretnicu u razvoju turizma predstavlja druga polovica 50-ih godina prošlog stoljeća kada je započela obnova i rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih smještajnih kapaciteta. U tom desetljeću osnovana je Plava laguna (1957), tada i danas jedna od najvećih ugostiteljsko-turističkih kompanija na hrvatskom Jadranu. Ime nije odabrano slučajno, već je naziv preuzela od francuskog društva ljubitelja prirode Klub Polynesie iz Pariza koji je na poluotoku u neposrednoj blizini Poreča izgradio kamp s kupalištem i nazvao ga *Lagune blue* (Plava laguna d.d. Poreč, 1997). Neobično brzom razvoju i afirmaciji ovog kraja pridonijeli su povoljan geografsko-prometni položaj, prirodne ljepote, blaga klima i vrijedna kulturna baština. Od 1960. godine praktički bez zastoja počinje razdoblje veoma dinamičke turističke izgradnje, a najintenzivniji period je svakako 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća. Do današnjih dana izgrađeni su brojni hoteli, turistička naselja, kampovi, zabavni i sportski centri te drugi ugostiteljsko-turistički objekti. Razvojni put kretao se od drvenih bungalova skromnog komfora, preko turističkih naselja paviljonskog tipa, hotela nižih kategorija do iznimno opremljenih obiteljskih apartmana i hotela sa bogatim sadržajima i visoke kategorizacije koji se obnavljaju ili grade posljednjih godina (Vuković, 2007).

2. POVIJEST PONUDE SPORTA I SPORTSKE REKREACIJE

Od samog osnutka 1957. godine poduzeće Plava laguna odabralo je razvojnu orijentaciju na masovni turizam u kojem će dominirati ponuda sporta i sportske rekreacije. Mpže se pretpostaviti kako su im dobar primjer u favoriziranju sportske rekreacije u turizmu bili Francuzi pariškog kluba Polynesie. Naime, voditeljima kampa na poluotoku Madona nedaleko od Poreča, jedan od glavnih zadataka prema svojim gostima bila je rekreacija i poduka u raznim sportovima. Od sportova su dominirali oni na vodi (podvodne aktivnosti, skijanje na moru, plivanje, veslanje i

jedrenje), a vrijedi istaknuti da su svi gosti kampa – članovi kluba uz stručni nadzor izvodili jutarnju tjelovježbu. Za korištenje svih sportskih sadržaja i usluga imali su uplaćeno u pansionu prije samog dolaska na odmor u Poreč (Vuković, 2007).

Već u prvoj poslovnoj godini Plava laguna je u svojoj ponudi imala podvodne aktivnosti, ribolov, skijanje na moru, jedrenje, veslanje i plivanje. Prvi sportski centar nazvan „Laguna bungalovi“ nalazio se na samoj obali poluotoka Madona (danas Plava laguna Resort). Bio je to prvi sportski centar u sklopu turističkog objekta u Istri, a vjerojatno i šire. U njemu je 1959. godine izgrađen prvi teniski teren s tenisit podlogom. Četiri godine kasnije sportska ponuda proširena je malim nogometom, rukometom, badmintonom, stolnim tenisom i boćanjem. Drugi sportski centar „Parentium“ osnovan je 1965. godine nasuprot prvog centra u istoimenoj uvali Molindrio udaljen oko 5 km od centra Poreča. Njemu su gravitirali gosti iz turističkog naselja Zelena laguna i obilovao je ponudom sportova na moru. S vremenom je proširio ponudu sadržajima na kopnu od kojih valja izdvojiti jahački poligon s 12 punokrvnih konja i trim park (Šegon, 1984).

Tih se godina ulagalo znatna sredstva, osim u rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih objekata, u izgradnju sportskih terena i nabavku sportske opreme. U osnovi kako se koji novi smještajni objekt izgradio uz njega je napravljen i sportski centar sa specifičnom ponudom ovisno o lokaciji istog. Plava laguna je u ono vrijeme bila bez sumnje uzor mnogim ugostiteljsko-turističkim poduzećima koji su stidljivo u svojim sredinama počeli razvijati takvu vrstu ponude. Godine 1969. izgrađen je treći sportski centar „Turist Špadići“, a prvi sjeverno od grada. Pored hotela, apartmana, vila i bungalova na samoj plaži uz vlastitu lučicu napravljena je arhitektonski vrlo estetska zgrada s bifeom u sklopu centra. U ponudi je imao sve vrste čamaca za iznajmljivanje, rekvizite za plažu i kopno, terene za tenis, stolni tenis, mali golf i zračnu streljanu. Posebna novina kompletnog centra bila je rasvjeta na svim terenima (Šegon, 1984).

Ubrzanim razvojem i povećanjem obujma poslovanja Plava laguna je često mijenjala svoj unutarnji ustroj. Do 1968. godine sportski je centar djelovao kao samostalna radna jedinica, a kasnije su osnovani pogoni. Sportske djelatnosti su pripale pogonu sportsko-zabavni centar. Uprava sportsko-rekreacijskog centra svoje je prostorije imala u okviru sportskog centra „Laguna bungalovi“. Ukupan broj zaposlenih neprestano je rastao, posebno u turističkoj sezoni (Plava Laguna, 1977). Od 1972. godine poduzeće posluje kao Zajednica osnovnih organizacija udruženog rada (OOUR). Sve do 1977. godine sportski centri djelovali su pod OOUR-om Univerzal, a tada se od dijela OOUR-a Univerzal osniva OOUR Laguna sport International (Plava laguna, 1997). Njegova osnovna djelatnost objedinjavala je sport, rekreaciju, zabavu i nautički turizam.

Upravo se u tom razdoblju veže početak nautičkog turizma Plave lagune. Prvo je 1976. godine izgrađena prva faza marine Parentium (6 km južno od grada) uz istoimeni hotel visoke kategorije u uvali Molindrio, a tri godine kasnije druga marina u sklopu turističkog naselja (vikend-grada) Červar – Porat locirana 6 km sjevernije od Poreča. Obje marine od otvaranja raspolagale su uslužnim tehničkim servisom i dizalicom (Plava laguna d.d. Poreč, 1997).

U vremenskom razdoblju velikih investicijskih ulaganja kasnih 60-ih i početka 70-ih godina izgrađeno je nekoliko sportskih centara. U turističkom naselju Zelena laguna izgrađeni su sportski centri „Lotos“ 1970. godine u uvali Šešula i sportski centar „Delfin“ 1971. godine koji je imao dva podcentra, jedan na obali „Brilant“ s orijentacijom prema morskim sadržajima i drugi „Delfin“ u samom hotelu koji je do danas ostao najveći na Jadranu s kapacitetom od 1500 mjesta. Specifičnost potonjeg sastojala se u novoj vrsti sportsko-rekreacijske ponude posebno izvan sezone tzv. medicinsko programiranom aktivnom odmoru (MPAO). Na programima su zajedno surađivali stručnjaci Fakulteta za fizičku kulturu iz Zagreba, djelatnici hotelskog sportskog centra te liječnici i medicinsko osoblje porečkog Doma zdravlja. Osim dijagnostičkog dijela centar je imao ljetni i zimski bazen s toplom morskom vodom, saune, podvodnu masažu i trim kabinet. U hotelu su zbog njegovih sadržaja često odsjedale brojne domaće i inozemne sportske momčadi i ekipe u sklopu svojih priprema za natjecateljsku sezonu ili odigravanja utakmica. Na poluotoku Materada uz more i u neposrednoj blizini istoimenog hotela izgrađen je 1970. godine drugi sportski centar sjeverno od grada. Centrom je dominiralo polivalentno asfaltno igralište površine 40 x 40 m za potrebe niza sportova (malog nogometa, rukometa, košarke, odbojke, badmintona i dr.), uz igralište posjedovao je mali golf, stolove za stolni tenis, zračnu streljanu i poligon za sve streličarske discipline. Svi sadržaji u centru osim poligona imali su rasvjetu (Šegon, 1984).

Svoju afirmaciju poduzeće nije stjecalo samo pružanjem smještajnih i pansionskih usluga brojnim gostima, već i izvanpansionskom uslugom u kojoj su dominirale sportske aktivnosti i mogućnost bavljenja sportom. Prvo veće priznanje dinamičnom i uspješnom razvoju sportske ponude pristiglo je 1974. godine na međunarodnoj izložbi TE-EX u Zagrebu. Od strane Jugoslavenskog udruženja za sportsku rekreaciju u turizmu sportsko-rekreacioni centar Plave lagune proglašen je najvećim, najsadržajnijim i najorganiziranijim centrom te vrste u ondašnjoj državi. Time je stekao uvjete za naziv „Međunarodni turistički sportsko-rekreacioni centar“, što je prihvatila i međunarodna komisija ICSPE pri UNESCO-u (Vuković, 2007).

Na centralnom mjestu turističkog naselja Zelena laguna 1976. godine počela je izgradnja velikog sportskog centra „Albatros“ nazvanog po obližnjem hotelu. Bio je to jedini sportski centar koji se nije nalazio neposredno uz more. Gravitirali su mu svi okolni kapaciteti u naselju, a posebnost ponude bilo je 18 teniskih terena od čega

4 pod rasvjetom. Osim teniskih terena centar je raspolagao igralištima za rukomet, odbojku, košarku, mali golf, badminton, mali autodrom i s 9 stolova za stolni tenis. Vrlo je često zbog svojih mnogobrojnih sadržaja bio domaćin masovnih sportskih priredbi, posebno tzv. „malih olimpijada“ (sportskih natjecanja učenika, studenata i radnika iz svih krajeva ondašnje Jugoslavije) i vikend turnira u tenisu (Šegon, 1984).

Analize poduzeća prikupljene tijekom 70-ih godina pokazuju redosljed sportsko-rekreativnih sadržaja prema ukupno ostvarenom prihodu. Prva tri mjesta zauzimali su najam motornih čamaca do 5 osoba, tenis i mali golf. Od deset najprofitabilnijih, polovica istih (motorni čamci, gumeni jastuci, sandoline, skijanje na moru i jedrilice) bili su vezani uz aktivnosti na moru. Do 1976. godine primat su držali čamci i mali golf, a u periodu od 1976. do 1982. godine to mjesto zauzima tenis ispred čamaca i malog golfa. Njihov udio u ukupno ostvarenom prihodu kretao se od 11,7% do 17,7% kod tenisa, od 10,0% do 16,3% kod motornih čamaca do 5 osoba i od 8,8% do 11,0% kod malog golfa. Svih deset najprofitabilnijih sadržaja ostvarivalo je u prosjeku preko 60% od ukupnog prihoda svih sportskih usluga. Najveći udio ostvaren je 1976. godine od 75%, a najmanji 1982. godine od 66,5% (Šegon, 1984).

Odlukom odbora za odmor i rekreaciju početkom 1980. godine započinje se s aktivnim odmorom djelatnika izvan mjesta boravka (Slika 1). Po povoljnijim cijenama aranžmana omogućavalo se provesti deset ili petnaest dana na snijegu, u toplicama ili u nekom drugom izletištu (Glasnik Plave lagune, 1980).

Slika 1. Djelatnici SOUR – a Plava laguna na skijanju s učiteljem skijanja (prvi slijeva)

Kasnijih godina otvoreno je još nekoliko manjih centara posebno u kampovima (AC „Ulika“, AC „Zelena laguna“, AC „Bijela uvala“ i TN „Maređa“), a većina postojećih je nadograđivana ili obogaćivala svoju ponudu novim sadržajima. Tijekom 1981. godine došlo je do ponovnih organizacijskih promjena u radnoj organizaciji Lagunaturist. Za potrebe čitave sportske djelatnosti iznova je osnovan OOUR Laguna sport koji je u svom sastavu imao marine Parentium i Červar-Porat. Koliko značajnu ulogu su u Plavoj laguni pridavali sportu i sportskoj rekreaciji pokazuje i odluka rukovodstva da izgradi veliku polivalentnu sportsku dvoranu u svojem vlasništvu. Zbilo se to 1986. godine na prekrasnoj zelenoj lokaciji u turističkom naselju Zelena laguna (Vuković, 2007). Dvoranu Intersport centar otvorila je najbolja tenisačica ondašnje države Monika Seleš. Pod jednim krovom bila su dva terena rukometnih dimenzija, tribine za 800 gledatelja, 4 dvoranice za squash, teretana, brojne svlačionice, uredske prostorije i ugostiteljski objekt. S vremenom je ugostila brojne manifestacije sportskog i kulturno-umjetničkog karaktera, a posebno važnu ulogu u promociji turističke destinacije imali su međunarodni turniri i prvenstva u raznim dvoranskim sportovima. Još jedan iskorak u sportskoj ponudi ostvaren je 1990. godine u uvali Molindrio, uz ondašnji hotel Galeb izgrađena je prva žičara za skijanje na moru, nazvana „Ski lift Galeb“, na cijeloj jadranskoj obali (Vuković, 2007).

U periodu od 1987. do 1989. godine došlo je do udruživanja gospodarstva Poreštine, dotadašnji SOUR Plava laguna djelovala je u suradnji sa RO Riviera iz Poreča, RO Anita iz Vrsara i RO Turist biro iz Poreča u zajedničkom poduzeću (SOUR Plava laguna). Samim time došlo je do ujedinjenja OOUR-a Laguna sport sa sportskim djelatnostima ostalih radnih organizacija u novoosnovani OOUR Sport i nautika (Plava laguna d.d. Poreč, 1997). Početkom 1990. godine pokrenut je postupak redovne likvidacije složenog poduzeća, tj. razdruživanja porečkog gospodarstva i osnivanje poduzeća Laguna Poreč kao pravnog sljedbenika imena Plava laguna. Poduzeće su sačinjavale ekonomske jedinice, a jedna od njih bila je i Laguna sport. S mjesta direktora Laguna sporta 1991. godine u mirovinu je otišao Ivan Gianni Šegon. Gospodin Šegon imao je nemjerljivu ulogu u razvoju i promicanju sporta i aktivnog turizma u Plavoj laguni od njenog osnivanja do umirovljenja. Od 1992. godine Društveno poduzeće Plava laguna-Laguna Poreč postaje dioničko društvo. Dvije godine kasnije društvo dobiva novu organizacijsku strukturu u obliku novih organizacijskih jedinica. Iste se bile podijeljene na direkcije i profitne centre, a jedan od profitnih centara postao je Laguna sport kojeg čine objekti za sport i rekreaciju.

Posljednja veća investicija u proširenju ponude sportskim sadržajima dogodila se 1997. godine izgradnjom nogometnog igrališta s umjetnom travom u sklopu nogometnog centra pored AC Bijela uvala u turističkom naselju Zelena laguna. Nakon

nogometnog terena u zadnjih nekoliko godina izgrađena su na raznim lokacijama četiri terena za odbojku na pijesku.

Odlukom društva tih se godina počelo s davanjem u zakup većine objekata i djelatnosti koje nisu smještajnog karaktera. Tako je profitni centar Laguna sport većinu svojih sportskih centara, počevši s onima vezanim uz ponudu na moru, prepustio na upravljanje novim zakupcima.

Najznačajnija promjena u vlasničkoj strukturi Plave lagune iz Poreča otkada je izašla na međunarodno tržište vezuje se uz 2000. godinu, kada većinski dioničar postaje Grupacija Lukšić koja i danas raspolaže s većinskim paketom dionica (>80%) (www.lagunaporec.com).

3. LITERATURA

1. Glasnik Plave lagune, 23. srpnja 1980.
2. Internet stranica: <http://biz.plavalaguna.hr/en/about-us> (skinuto s mreže u ožujku)
3. Plava laguna (1977). Plava laguna 1957. – 1977., Glas Istre, Pula.
4. Plava laguna d.d. Poreč (1997). Plava laguna 1957. – 1997. Kronologija uspjeha, Plava laguna, Poreč.
5. Poreč – monografija (198). Turistički savez općine Poreč, Spektar Zagreb.
6. Vuković, B. (2007). Plava laguna 1957. – 2007., Plava laguna, Poreč.
7. Šegon, I. G. (1984). Ekonomska analiza sportsko rekreativnih sadržaja u turizmu s osvrtom na Plavu lagunu Poreč, Diplomski rad, FFK, Zagreb.